

Yttrande över Idéburen välfärd (SOU 2019:56)

Folkbildningsrådet har fått möjlighet att lämna synpunkter på rubricerat betänkande.

Folkbildningsrådets yttrande avgränsas till resonemang och förslag som har betydelse för folkhögskolor och studieförbund.

Sammanfattning

Folkbildningsrådet stödjer utredningens förslag avseende att:

- en definition av idéburna aktörer inom välfärd tas fram,
- idéburna aktörer ges ökade möjligheter att delta i utförandet av offentligt finansierade välfärdstjänster,
- ett särskilt register för idéburna aktörer som bedriver offentligt finansierad välfärd inrättas,
- en definition av idéburna aktörer i välfärden inte ska vara knuten till en särskild associationsform,
- det i LOU införs en möjlighet att reservera kontrakt till idéburna aktörer.

Folkbildningsrådet delar utredningens bedömning av kriterier för idéburet offentligt partnerskap (IOP) men tar inte ställning till om IOP bör regleras i lag.

Folkbildningsrådet avstyrker utredningens förslag att folkbildning som anordnas av folkhögskolor och studieförbund inkluderas i begreppet välfärd.

Folkbildningsrådets ställningstaganden

Det är positivt med en fungerande och erkänd definition av idéburna organisationer, som kan underlätta ambitionen att stärka villkoren för deras medverkan i välfärden, som utförare eller samarbetspartner. Det underlättar för statistik och för möjligheten att reservera kontrakt eller att införa anpassade regelverk. Det är bra att utredningens definition är avgränsad till när idéburna aktörer genomför offentligt finansierad verksamhet inom välfärden och inte inkluderar alla sammanhang där ideella organisationer samarbetar med det offentliga.

5.4.3 En definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet

Utredningen anser att området utbildning, sådan som regleras av skollagen, utbildning och bildning som folkhögskolor och studieförbund genomför samt annan utbildning med kommuner, regioner och statliga myndigheter som huvudman, ingår i begreppet välfärd.

Folkbildningsrådet delar inte utredningens uppfattning att utbildning och bildning som folkhögskolor och studieförbund genomför ska inkluderas i begreppet välfärd så som det beskrivs i betänkandet.

Folkbildning är utbildning och bildning för vuxna. Den är fri och frivillig i bemärkelsen att människor väljer om och när de vill delta. Den samhällsstödda folkbildningen sker i studieförbund, med främst studiecirklar och kulturverksamheter, och inom folkhögskolor, med både långa och korta kurser och kulturaktiviteter.

Till skillnad från det ordinarie skolväsendet är inte folkbildningen styrd av skollagen och centralt fastställda läroplaner. Statens styrning av Folkbildningsrådet sker genom de riktlinjer som regeringen årligen beslutar om. Staten har fastställt mål för den statliga folkbildningspolitiken och angett fyra syften för sitt stöd till folkbildningen. De handlar om att stödja och stärka verksamhet inom demokrati, påverkan, utbildning och bildning samt kultur. Folkbildningsrådet verkar för att genomföra den politik som har beslutats av riksdag och regering och fördelar statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund.

Studieförbund och folkhögskolor är idéburna och många av dem utför utöver sin folkbildningsverksamhet också uppdrag inom den offentliga välfärden.

Många studieförbund och folkhögskolor kan och vill bidra mer i den offentliga välfärden. Det är angeläget att det mervärde som deras särart kan innebära för såväl brukare som samhället tas tillvara än mer.

Folkbildningen är mångfacetterad – både i organisatoriska avseenden och när det gäller idéer och verksamheter. Inom folkbildningen samlas studieförbund och folkhögskolor som samtliga har mål och syften som är oegennyttiga, och som samtidigt har antingen regioner eller idéburna organisationer som ägare.

Folkbildningsrådet föreslår att utredningens förslag på definitioner beträffande vad som ska betraktas som *välfärd* respektive *idéburen aktör* i det här sammanhanget, kompletteras med ett tydliggörande av hur offentliga aktörer ska förhålla sig till organisationer som inte enkelt innefattas i utredningens definitioner.

Folkbildningsrådet anser att det är det oklart i vilken utsträckning och i vilka avseenden som det system som utredningen föreslår för idéburet deltagande är exkluderande? Det vill säga, det säger inte hur handlingsutrymmet begränsas för den aktör som antingen inte kvalar in som idéburen aktör eller som av olika skäl väljer att inte registrera sig som idéburen aktör. Då utredningens syfte är att främja idéburet deltagande i välfärden borde ambitionen rimligtvis vara att inte i onödan utestänga aktörer, eller inte i onödan begränsa det civila samhällets handlingsutrymme. Och inte heller att tvinga det civila samhället till organisatoriska förändringar eller lösningar (nya organisationsformer, förändringar i arbetssätt och verksamhet) som inte överensstämmer med organisationernas idéer och syften – för att de ska kunna delta som aktörer i idéburen välfärd.

5.4.5 Förslag till förfarande

Folkbildningsrådet anser att det är positivt att det är frivilligt att registrera sig, men det är inte helt tydligt vad det innebär för en organisation som registrerar sig eller inte, ifråga om faktiska konsekvenser för till exempel finansiering av verksamhet eller organisationsformer.

Det är även positivt med ett förslag om register, så att inte varje enskild offentlig uppdragsgivare måste avgöra om organisationen ingår i definitionen eller inte. Det är viktigt att det inte blir för kostsamt eller administrativt krävande för de organisationer som vill registrera sig.

10.1 Bidragsgivning

Utredningen föreslår att definitionen av idéburna aktörer även kan användas vid bidragsgivning från staten, kommuner och regioner när detta anses lämpligt. Folkbildningsrådet konstaterar att definitionen inte är tillämplig för vår hantering av statsbidrag och inte heller vid kommuner och regioners bidragsgivning till studieförbund och folkhögskolor.

För Folkbildningsrådet

Maria Graner
Generalsekreterare